

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

פרשת "כי תצא"

פרשת "כי תצא" בספר דברים עוסקת בדיני מלחמה. הפרשה כתובה כהמשך לפרשת "שופטים", אשר בה דנו בשבוע שעבר ועליה דיבר בר המצווה מיכאל בדרשתו. פרשיות המלחמה בפרקים כ' – כ"א, מסודרות בסדר לוגי, על פי שלבי המלחמה השונים מן המוקדם ועד למאוחר. הראייה הכוללת של נושא "דיני המלחמה" והמבנה הלוגי שלהם, מביאה אותי לעסוק בחלקה השני של פרשת "שופטים" ובחלקה הראשון של פרשת "כי תצא", כמכלול אחד, ולא להגביל את הדיון אך ורק לפרשה כהגדרתה.

פרשיות אלו בספר "דברים" עוסקות בדיני מלחמה. בספר דברים, כידוע, יש קובץ חוקים. אלו הם צרור של חוקי מלחמה המשולבים בחוקים אחרים. החוקים באים כמובן בשם ה' הנותן את הכוח ואת החוק: **"כי תצא למלחמה על אויבך, וראית סוס ורכב עם רב ממך, לא תירא מהם, כי ה' אלוהיך עמך,** (כפי שאזכיר גם בהמשך) **המעלך מארץ מצריים.**" כוחו של ה' הוכח עפ"י הכתוב, ביציאת מצריים.

יש נאומים מפי "כהן המלחמה" המתארים כיצד יש לנהוג במלחמה, מחזקים, אך גם קובעים גבולות ברורים מאד בעניין היציאה לקרב ושמירת חוקי המלחמה. הכהן פותח ב"שמע ישראל" - ביטוי המאפיין את ספר דברים ומתאים לנאומי מלחמה.

בימים אלו, העיסוק בנושא המלחמה, הינו כה אקטואלי. מתבקש לבחון ולשאול, עם קריאת הפרשה, מה ניתן ללמוד מפרשיות אלו על מלחמות בכלל, על המלחמה האחרונה בפרט, ואולי גם על המלחמה הבאה.

ניתן לשער שהמלחמה איננה חלק מהחיים "התרבותיים", והיא אינה אלא התפרצות של יצרים תוקפניים ובלתי נשלטים, תוך החזרת התרבות האנושית למצבה הפרימיטיבי ביותר. ניתן לחשוב על כך שבעת כזאת, אין דין ואין דין, כמו שאומר הפתגם הלטיני: INTER ARMA SILENT LEGAS – **"בעת מלחמה יידום החוק"**.

אבל לא כך הוא המסר העולה מהכתובים: שם הפרשה עצמו מלמד על כך שמדובר בפעולה מתוכננת, החוזרת על עצמה, ולא על מקרה חד פעמי: **"כי תצא למלחמה על אויבך..."**: תמיד יהיו לעם ישראל אויבים ולעיתים יהיה על העם לצאת למלחמה כנגדם. והשאלה היא מה לעשות כאשר העם יוצא למלחמה; כיצד להיערך אליה בצורה הטובה ביותר; כיצד לבחון את החלופות לקרבות עצמם באמצעות הצעת שלום / כניעה ללא קרב; כיצד לנהוג עם האויבים ועם רכושם לאחר שהם נוצחו; ומהן ההשלכות על היחיד (להבדיל מהעם כולו), לאחר המלחמה, כפי שבא לידי ביטוי בשאלות לגבי האישה השבויה היפה, והבן הסורר.

החוק בשאלת השבויה, הוא חוק אנושי ומטרתו לשמור על צלם אנוש. בשוביו את האשה, יכול לשאת לו אותה, אך אסור לו למכרה או לענותה. החוק בענין בן סורר, יש בו משהו מניגון של פעם ולא יעזור לימינו אנו, מלבד אולי, למוד כבוד אם ואב. אך כמה חשוב לכבד אף את הבן!

פרשיות המלחמה המתוארות בפרקים כ' – כ"א, מסודרות בסדר לוגי, על פי שלבי המלחמה השונים, מן המוקדם ועד למאוחר.

"כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך" - זהו שלב ההיערכות וההכנות למלחמה, אך המלחמה טרם החלה.

"כי תקרב אל עיר להלחם עליה" – בשלב זה הצבא הערוך והמוכן מגיע אל יעדו – אל עיר האויב אותה הוא מתעתד לכבוש. אולם המלחמה עדיין לא החלה בפועל. שכן לפני הפתיחה במלחמה, יש לקרוא אל

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

העיר לשלום. הקריאה לשלום מאפשרת מנגודה זו שני מסלולים של התקדמות: "והיה אם שלום תענך ופתחה לך..."! האפשרות הראשונה מאפשרת את כניעת העיר ללא קרב וללא שפיכות דמים. זוהי כמובן האפשרות הרצויה. במקרה כזה, מושגת כניעה של האויב: "והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך..."

ומאידך: "ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה..." - גם במקרה כזה מפורט מה לעשות עם האויב לאחר שינוצת. ניתן לומר שהמסר הוא ברור: אם ניתן למנוע את המלחמה, עדיף לעשות כן. אך לעיתים אין ברירה ויש לצאת למלחמה.

במידה והקריאה לשלום (שמשמעותו בפרשה הינו כניעה) נדחית, מתחיל שלב המצור, אשר עלול להימשך זמן רב, במקרה של עיר חומה: "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה..." ובסופו של תהליך: "ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה".

השלב האחרון הוא שלב הניצחון וסיום המצור, שכאן מתחילה "רשמית" הפרשה: "כי תצא למלחמה על איביך, ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שבינו...": פרשה זאת מסיימת את השלב הצבאי, ולאחריה, מדובר כבר בהתנהלות האזרחית ובדינים של החייל השב מהקרב ונושא (או שלא נושא) את השבויה שלקח לאישה, בן סורר ומורה ועוד.

הפרשיות דנות בשתי תופעות אנושיות, הקשורות במלחמה, ובדרך ההתמודדות איתן: התופעה הראשונה היא הפחד, והתופעה השנייה היא המוות והאובדן. כמובן שיש קשר חזק ביניהן – הפחד עצמו הינו מהמוות ומהאובדן. הטקסט נותן מקום לאדם שאין בו כוחות התמודדות עם האימה לסוב ולוותר וכל זה בלי בוש פנים. כי לא כל אחד יכול.

ההתמודדות עם הפחד נעשית בשתי דרכים המשלימות זו את זו: הדרך האחת היא באמצעות העברת מסרים חיוביים ומחזקים, הבאים להפיח "רוח קרב וגבורה" בלוחמים: "וראית סוס ורכב עם רב ממך, לא תירא מהם, כי ה' אלהיך עמך...": היכולת להתמודד עם הפחד היא באמצעות גיוס כוחות נפש אשר מפצים ומחזקים את הלוחמים, על אף מראה עיניהם: המסר הוא כי למרות שאנו רואים בעינינו שהאויב נראה חזק, ויש בידיו אמצעי לחימה מפחידים, כמו סוסים ורכב, ויש בשורותיו חיילים הרבה, הרי שהניצחון יהיה לצידנו, כי הכוח העליון והחזק ביותר, ה' אלוהינו, נמצא איתנו והוא יהיה בעזרנו. לשם כך מגויס "כהן משוח מלחמה", שהוא הדובר והמנהיג הרוחני בעת ההיא.

וישנו הצד השני, המשלים, של ההתמודדות עם הפחד, המאפשר לכל מי שירא, לפנות אחורה וללכת, עכשיו, ברגע זה, כפי שמודיעים השוטרים: "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו...": בשלב זה, עוד אפשר לפנות לאחור, לדלל את השורות אך לוודא שמי שנשאר, לא יפחד לאחור תחילת הקרב. שכן, עזיבת השורות לאחור תחילת הקרב, עלולה לגרום לפגיעה ברוח הלחימה ולנסיגה, ומכאן לתבוסה בקרב. לכן, הרעיון הוא להשאיר אך ורק את מי שנכון להילחם ומבין שהוא עלול לשלם על כך בחייו.

וישנה **ההתמודדות עם המוות**. דיני המלחמה מגדירים (פרט לאנשים היראים מהמלחמה), שלושה סוגים של אנשים שראוי לשחררם מן הקרב. הדברים נאמרים במעין ניגון החוזר על עצמו בצורתו:

"מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכו ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו ומי האיש אשר ארש אישה ולא לקחה ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה."

ואח"כ בפרשת כי תצא: ,, כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבור עליו לכל דבר, נקי

קהילת מבקשי דרך, ע"ר

ש"י עגנון 22 ירושלים 93589 קווי אוטובוס 13, 22, 24, 4

טל: 02-6792501 פקס: 02-6786207

דואר אלקטרוני: kehillah@bezeqint.net

אתר אינטרנט: www.mevakshei.org

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

יהיה לביתו שנה אחת ושימח את אשתו אשר לקח."

רש"י מסביר את הפטור הראשון של "ואיש אחר יחנכו", בצורה הפשוטה והברורה ביותר: "ודבר של עוגמת נפש הוא זה". עוגמת נפש גדולה היא זו שאדם צעיר, המצוי בעיצומן של ההכנות לחיים חדשים, ימות במלחמה בלא עתו ולא יזכה לממש את מה שכל כך התכונן אליו, ולא עוד אלא שאיש אחר יקצור את מה שזרע.

זהו איפה קלונה של המלחמה, שהיא מביאה מוות בלא הבחנה ובלא עת גם על הצד המנצח. אומר הראב"ע בפירושו לפסוק ז': "והנה זה הכתוב לאות, כי יש מי שימות בבוא יומו, רק המת במלחמה מת בלא יומו."

פרשת "שופטים" ופרשת "כי תצא" מלמדות על היחס המורכב של התורה לתופעת המלחמה. מצד אחד, חיזוק ועידוד השורות, על מנת לסייע ולתמוך כדי לנצח במלחמה שנועדה לשמור על עם ישראל ולחזק את שליטתו בארץ. מצד שני, אין מדובר ביחס "מיליטריסטי", רווי שחץ, למלחמה. המחיר הנורא של המלחמה, החיים שייגדעו, גם בצד המנצח, מחייבים שיקול דעת, ובחירה באפשרות המלחמה, רק אם אפשרות המו"מ והשגת המטרות בדרך של שלום, אינה אפשרית.

אלפי שנים חלפו מאז נאמרו הדברים. שמות האויבים השתנו, פעם קראו להם "עמלקים" או "כנענים" או "פלישתים". היום קוראים להם "חיזבאללה" או "חמאס" או "איראנים". אבל המהות לא השתנתה. וגם הרגשות הבסיסיים שקשורים במלחמה – הפחד, המוות, האובדן – לא השתנו. המלחמה מסתיימת, הלוחמים האמיצים, שהתמודדו עם הפחד, והשליכו נפשם מנגד, הם אלו שמותם העניק לנו את החיים, ואת האפשרות להמשיך בחיינו, להמשיך ולשאוף לבנות בית, לגדל כרם ולשאת אישה, אותם שלושה דברים שהלוחמים הצעירים שנפלו לא הספיקו לעשות.

הלוחמים הללו מצווים עלינו לזכור אותם ולהיות ראויים לקרבנם. הם גם מצווים עלינו, להתכונן, להיערך ולפעול על פי חוקי המלחמה, במלחמה הבאה, שאולי תגיע. זרע המלחמה הבאה טמון במלחמה שהסתיימה. המלחמה שהיא מסגרת של התמודדות בין עם ישראל לעמים אחרים, אך מתורגמת לרמה האישית, של כל חייל וחייל, ולתגובתו של כל אחד מאיתנו.

וקולות המלחמה הבאה, נשמעים ומהדהדים באוזנינו, לשמע המילים אותן אנו קוראים מדי שנה בשנה:
"כי תצא למלחמה על אויביך..."